

Stockholms
stad

Rapport

Barnets rättigheter och inflytande inom
socialtjänsten i Stockholms stad

Innehåll

Inledning.....	2
Mål och avgränsningar med uppdraget	3
Effektmål	3
Uppdragsmål	3
Avgränsningar	4
Arbetssätt.....	4
Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten.....	5
Samverkan med stadens barnombudsman.....	5
Uppdragets organisation	6
<i>Chefsnätverk, biträdandenätverk och tillämpningsnätverk.....</i>	<i>6</i>
<i>Barnrättssamordnarna.....</i>	<i>6</i>
Utbildningar och föreläsningar	7
Revidering av riktlinjer	8
Informationsmaterial till barn, ungdomar och föräldrar	9
Barnrättsperspektiv inom barn och unga.....	9
Samverkan	15
Stadsdelsförvaltningarna	15
<i>Intervjuer med barnrättssamordnare</i>	<i>19</i>
Externt intresse för uppdraget	22
Måluppfyllelse	22
Uppdragsmål	22
Effektmål.....	22
Fortsatt arbete framåt och uppföljning	23

Inledning

Den 1 januari 2020 trädde lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) i kraft. Barnkonventionen är ett av de viktigaste verktygen för att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses. Av konventionen framgår att barn exempelvis har rätt till skydd mot våld, rätt till utbildning och rätt till social trygghet. Barnkonventionen fastslår att barn ska få uttrycka sin mening och bli lyssnade på, en rättighet som är central både för det enskilda barnet och för att skapa ett bättre samhälle och goda uppväxtvillkor för alla barn. En central princip är att vid alla åtgärder som rör ett barn ska i första hand barnets bästa beaktas. Med barn menas i barnkonventionen och i den här rapporten alla människor under 18 år.

I Stockholms stad finns sedan 2018 *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022* som är antaget av kommunfullmäktige. Det ska stödja alla stadens verksamheter i arbetet med att leva upp till FN:s barnkonvention. Alla medarbetare ska ha kunskap om innehållet i programmet och verksamheterna ska jobba aktivt med frågorna.

För att stödja stadsdelsförvaltningarna i att uppfylla och göra barnrättsperspektivet levande inom socialtjänstens verksamheter påbörjade socialförvaltningen 2017 ett arbete med att ta fram ett stödmaterial och en plan för implementering. Arbetet har utgått från de uppdrag i budget 2017, 2018 och 2019 som har handlat om barnrättsperspektiv och barns rätt till delaktighet, såväl inom barn och unga som inom de verksamheter som i första hand möter vuxna och där barn påverkas indirekt.

Ordet barnperspektiv används ofta på flera olika sätt med olika betydelser. I de material och utbildningar som tagits fram utgår vi från definitionerna nedan. För att uppfylla barnrättsperspektivet behöver vi ha med oss både ett barnperspektiv och barnets perspektiv.

Barnrättsperspektiv

Vid varje beslut eller åtgärd som rör barn beakta att dess rättigheter enligt barnkonventionen tas till vara.

Barnperspektiv

Vuxna ser barnet, strävar efter att förstå det och vidtar åtgärder som de bedömer vara till barnets bästa.

Barnets perspektiv

Vad barnet själv upplever, beskriver och tycker. Här krävs att barnet själv har fått säga sin mening.

Mål och avgränsningar med uppdraget

Effektmål

Alla medarbetare ska ha kunskap om barnets rättigheter och verksamheterna ska jobba aktivt med frågorna.

I alla ärenden, beslut och uppdrag inom socialtjänsten ska barnrättsperspektivet beaktas, barns rätt till likabehandling och skydd mot diskriminering ska säkerställas och barns ska ges förutsättningar att uttrycka och få sina åsikter respekterade.

Barn och vuxna ska ha kunskap om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken.

Barn ska vara trygga och skyddas mot psykiskt och fysiskt våld.

Effektmålen utgår från de beslutade fokusområdena i Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022.

Uppdragsmål

Stockholms stad är en stor organisation med många medarbetare och chefer med olika uppdrag och inriktningar, där barn ofta berörs direkt eller indirekt.

Barnombudsmannen på nationell nivå har i sitt faktablad *Att arbeta praktiskt med barnkonventionen* presenterat en rad faktorer som visat sig framgångsrika när kommuner, regioner eller statliga myndigheter ska integrera ett barnperspektiv i sina verksamheter:

- **Ledningens** entydiga stöd och engagemang
- Arbeta in perspektivet i **centrala styrdokument**
- **Utbildning och information**
- Utgå från **befintliga arbetsprocesser**
- Ekonomiska och personella **resurser**
- **Dialog** och erfarenhetsöverföring
- **Uppföljning** och utvärdering

Barnets rättigheter är desamma oavsett verksamhet, men målgrupper, metoder och viss lagstiftning skiljer sig åt. I arbetet med barnkonventionen behöver det därför finnas en balans mellan det som är gemensamma arbetssätt för hela socialtjänsten och det som behöver anpassas för varje verksamhet.

Barnrättsbaserat synsätt

Ett barnrättsbaserat synsätt kräver att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som rättighetsbärare med en individuell personlighet, egna behov och intressen samt personlig integritet.

*Barnrättighetsutredningen
SOU 2016:19*

Uppdragsmålen utformades för att uppfylla framgångsfaktorerna:

- Ett stödmaterial skulle tas fram för att konkretisera hur socialtjänstens verksamheter i praktiken behöver arbeta för att barns rättigheter ska säkerställas. Stödmaterialiet skulle vara gemensamt för de enheter som arbetar med barn och unga direkt och de som i första hand arbetar med vuxna. Stödmaterialiet skulle utgå från befintliga arbetsprocesser och vara möjligt att bryta ned och konkretisera ytterligare utifrån de olika verksamheternas mer specifika behov.
- Barnets rättigheter skulle förtydligas i samtliga riktlinjer för socialtjänsten inom Stockholms stad.
- Socialförvaltningen skulle erbjuda kompetensutveckling i form av utbildningar och föreläsningar för chefer, biträdande chefer, socialsekreterare och biståndshandläggare. Barnets rättigheter skulle också läggas till som en obligatorisk del i alla introduktionsutbildningar för nyanställda socialsekreterare och biståndshandläggare.
- Stadsdelsförvaltningarna skulle göras delaktiga i arbetet med att ta fram material och en planering för implementering.
- En organisation skulle skapas för implementering och uppföljning av barnrättsperspektivet.

Avgränsningar

Stadsdelsförvaltningarna ansvarar för det direkta mötet med barn och föräldrar och handläggning av individärenden. Ansvaret för den egna budgeten och personalen vilar också på respektive stadsdelsförvaltning och så även huvudansvaret för medarbetarnas kompetensutveckling.

Arbetssätt

Att göra barnrättsperspektivet levande i verksamheterna

Stockholms stad är en stor organisation med många medarbetare och chefer med olika uppdrag och inriktningar, vilket för med sig både utmaningar och möjligheter. Utmaningar då det är många personer som ska informeras, utbildas och utveckla sina arbetssätt som både ska vara anpassade efter lokala behov samtidigt som medborgarna också ska mötas likställt. Möjligheter då det likaså är många medarbetare och chefer som bidrar i utvecklingsarbetet med sina kunskaper, erfarenheter och engagemang. Det var angeläget att arbetet med barns rättigheter inte skulle stanna vid enbart ett stödmaterial, utan att diskussionerna och utvecklingen fortsätter. Barnkonventionen som lag är ny i Sverige och det är många frågor som ännu inte har klara svar utan som vi

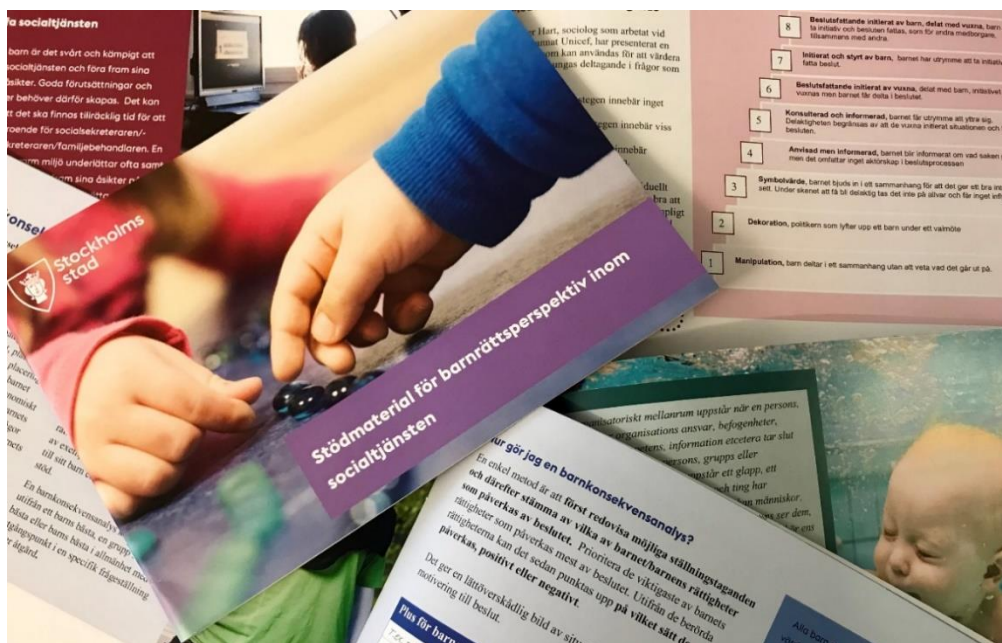
tillsammans måste utforska. Tanken med stödmaterialet var därför att det skulle utgöra en början för uppdraget, inte en slutpunkt.

Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten

Det stödmaterial som socialnämnden fattade beslut om i februari 2018 har *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022* som utgångspunkt och är tänkt som ett komplement till övriga dokument inom området. Det ska bidra till en förståelse för hur ett aktivt arbete med barnkonventionen kan genomföras inom socialtjänstens olika verksamhetsområden. Stödmaterialet är också avsett som en hjälp för alla som arbetar inom socialtjänsten att förverkliga barnkonventionens krav. Stockholms stads juridiska avdelning samt föreningen Maskrosbarn har granskat dokumentet.

Stödmaterialet är indelat i tre kapitel: Barnets rätt till delaktighet, Att beakta barnets bästa och Samverkan. Som bilagor ligger: Exempel på frågor som kan ställas i ärenden där en förälder är aktuell samt Goda exempel i Stockholms stad.

Se även Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten i bilaga.

Samverkan med stadens barnombudsman

Stockholms stads barnombudsman Agneta Widerståhl deltog i arbetsgruppen för att ta fram stödmaterialet och ingår även i nätverket för barnrättssamordnare.

Socialförvaltningens uppdragsansvariga för barnrättsperspektivet inom socialtjänsten ingår i sin tur i barnombudsmannens stadsövergripande nätverk för förvaltningar och bolag.

Uppdragets organisation

Stockholms stad är en stor kommun och uppdraget sträcker sig över flera förvaltningar och verksamheter. Det innebär att det är många chefer och medarbetare som berörs av uppdraget. För att hålla samman arbetet och främja likställigheten har en organisation för uppdraget skapats som främst bygger på socialförvaltningens redan existerande nätverk för enhetschefer och biträdande enhetschefer i stadsdelsförvaltningarna. Därutöver träffas även barnrättssamordnarna i ett eget nätverk.

Chefsnätverk, biträdandenätverk och tillämpningsnätverk

Nätverken för enhetschefer, biträdande enhetschefer och tillämpningsnätverk har arbetat med att bryta ned stödmaterialet för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten till konkreta metoder för respektive verksamhet. Det har gjorts gemensamt för att värna om likställigheten i staden och flera gemensamma material har tagits fram.

Barnrättssamordnarna

Varje stadsdelsförvaltning har möjlighet att utse en lokal barnrättssamordnare med ett övergripande och samordnande ansvar för implementeringen av barnrättsperspektiv inom alla delar av stadsdelsförvaltningens individ- och familjeomsorg samt enheterna för funktionsnedsättning. Barnrättssamordnaren ska samordna och vara pådrivande i utvecklingsarbetet i de olika enheterna och verksamhetsområdena. Om det finns barnrättsombud eller motsvarande på olika enheter ska barnrättssamordnaren vara ett stöd för dem i deras arbete. I uppdraget ingår även att ta fram en lokal implementeringsplan för *Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten* och för arbetet med barnrättsperspektiv. Barnrättssamordnaren ansvarar också för att följa upp och utvärdera arbetet med barnrättsperspektiv på den egna stadsdelsförvaltningen samt lämna en årlig statusrapport till socialförvaltningen.

Samtliga stadsdelsförvaltningar har valt att utse en barnrättssamordnare. Från och med september 2018 har nätverksmöten genomförts tre till fyra gånger per termin. Eftersom det är frivilligt för stadsdelsförvaltningarna att utse barnrättssamordnare och utforma uppdraget lokalt så ser rollerna och förutsättningarna olika ut i olika förvaltningar.

Samverkan med regionen

Samverkan mellan stadens barnrättssamordnare och regionens barnsamordnare inleddes hösten 2019 för inspiration och utbyte av erfarenheter. En viktig punkt är hur samarbetet kring varje familj ska utvecklas så att barnets rättigheter tas tillvara och inte "faller mellan stolarna".

Utbildningar och föreläsningar

Inom ramen för uppdraget, med olika teman utifrån barnkonventionen, har ett antal utbildningar och föreläsningar genomförts på stadsövergripande nivå. Flera stadsdelsförvaltningar har även anordnat olika lokala utbildningar som inte redovisas här.

Uppstartskonferens för stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten

Som startskott för arbetet och lansering av det nya stödmaterialiet genomfördes en stor barnrättskonferens våren 2018. På konferensen deltog bland annat stadens barnombudsman Agneta Widerståhl, professor emeritus Elisabet Näsman och socialtjänstinspektörerna Anna Forsström och Maj-Stina Samuelsson. I programmet ingick verksamhetsvisa workshops och seminarier med goda exempel från olika stadsdelsförvaltningar. Över 500 medarbetare från socialtjänstens myndighetsutövning deltog.

Workshops om att beakta barnets bästa

Med start 2017 har två workshops per år genomförts på temat att beakta barnets bästa vid handläggning av vuxenärenden. Workshopen består av en halvdag med teori och sedan ytterligare en halvdag där deltagarna övar på att göra barnkonsekvensanalyser i något av sina egna ärenden. Ungefär 80 medarbetare per år har deltagit i workshopen. Under våren 2019 genomfördes även en särskild workshop för chefer.

På barnens arena – att skapa förutsättningar för barns delaktighet med spel som verktyg

Norrmalms familjeenhet har i samarbete med socialförvaltningen delat med sig av sitt arbete med spel som verktyg för att bjuda in barn till samtal med vuxna. Målgrupper för utbildningarna har varit socialsekreterare inom barn och unga, familjerättssekreterare och LSS-handläggare som arbetar med barn.

Samtal med barn

Våren 2019 bjöds Socialstyrelsen in för att föreläsa om sitt kunskapsstöd *Att samtala med barn*. Kunskapsstödet omfattar alla olika samtal med barn som socialtjänsten kan behöva hålla, både informerande samtal, stödjande samtal och utredande samtal. Föreläsningen var öppen för alla som arbetar inom socialtjänstens myndighetsutövning och drygt 300 personer deltog.

Samtal med barn för medarbetare inom barn och unga

Socialförvaltningen har årligen erbjudit en fördjupad utbildning för medarbetare inom barn och unga, familjehemsvård och familjerätt om att samtala med barn. Målet med utbildningen är att den som deltagit ska förstå samtalets betydelse för barn i utsatta situationer, små barns kognitiva förmågor och psykologiska förutsättningar samt anknytningens betydelse för barns trygghet i samtalet. Ca 80 medarbetare per år har deltagit i utbildningen.

Rättighetsbärare eller problembärare?

Forskarna Maria Heimer, Elisabet Näsman och Joakim Palme har i *Målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn* undersökt relationen mellan barns rätt till delaktighet och deras rätt till skydd och stöd från samhället. Socialförvaltningen bjöd hösten 2018 in Maria Heimer att hålla en halvdags föreläsning och samtal om studien för medarbetare inom barn och unga. Ca 150 personer deltog.

Introduktionsutbildningar

Samtliga introduktionsutbildningar för nyanställda inom myndighetsutövningen rörande både barn och vuxna har infört obligatoriska pass om barnrättsperspektiv.

Barn och våld

Socialförvaltningen har vid två tillfällen, 2017 och 2019 erbjudit gemensam utbildning om barn och våld till medarbetare inom barn och unga och inom relationsvåld. Ca 100 medarbetare deltog per tillfälle.

Utbildning i barnkonventionen för barnrättssamordnare

En utbildning i barnrätt för barnrättssamordnare genomfördes hösten 2018 i samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Utbildningen omfattade fyra heldagar samt hemuppgifter. Samtliga barnrättssamordnare deltog.

Ungas våldsutsatthet, delaktighet och socialtjänstens skydd

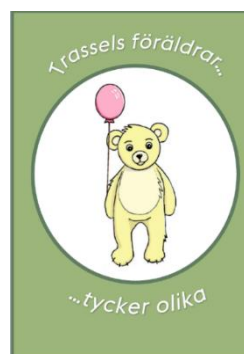
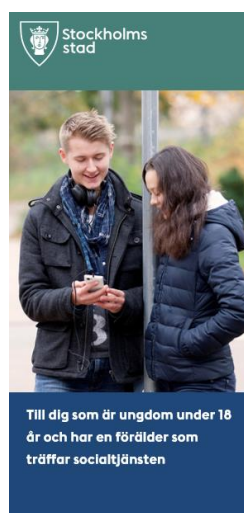
Hanna Linell, socionom och doktor i socialt arbete bjöds in hösten 2018 för att föreläsa om sin avhandling *Child protection through an abuse-focused lens. Adolescent victimization and Swedish social services responses*. Föreläsningen belyste teman kring ungdomars våldsutsatthet, deras delaktighet i skyddsinsatser och socialtjänstens respons med särskilt fokus på ansökningar om vård enligt 2 § LVU. Ca 60 medarbetare från stadsdelsförvaltningarnas ungdomsenheter deltog.

Revidering av riktlinjer

Barnrättsperspektivet har lyfts och förtydligats i samtliga riktlinjer för socialtjänstens myndighetsutövning i samband med revideringar. En gemensam grundtext har tagits fram som sedan byggs på och utvecklas utifrån de olika förutsättningarna, uppdragen och lagstiftning inom respektive verksamhet.

Informationsmaterial till barn, ungdomar och föräldrar

Som en del av arbetet med att säkerställa att socialtjänsten lever upp till kraven på barns rätt till information om sina rättigheter har barnrättssamordnarnätverket tagit fram informationsbroschyrer om barns rättigheter i mötet med socialtjänsten. Broschyerna riktar sig till barn, ungdomar och föräldrar. Stadsdelsförvaltningarna väljer själva hur de använder sig av broschyrerna och det finns också möjlighet att lägga till lokal information. Chefsnätverket för familjerätt har tagit fram en egen stadsgemensam broschyr som riktar sig till yngre barn i samband med utredningar som rör vårdnad, boende och umgänge.

Barnrättsperspektiv inom barn och unga

Inom socialtjänstens verksamheter för barn och unga är barn direkt berörda

av nästan allt arbete som görs. Barnkonventionen är till stor del redan inarbetad i

regelverket som också är jämförelsevis tydligt rörande hur barns rättigheter ska säkerställas. I utredningar enligt 11 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (SoL), är också barnets bästa det som ska utredas, vilket innebär att det därmed ingår som en naturlig del av arbetet. Ändå finns det förbättringsområden och utmaningar. Tillsammans med barnrättssamordnarna och chefsnätverken inom barn och unga har olika prioriterade utvecklingsområden identifierats. I Stockholms stads budget 2018 och 2019 fanns flera uppdrag till socialtjänsten som också berörde de identifierade barnrättsområdena, vilket har inneburit samordning och samarbeten mellan flera olika uppdrag.

Artikel 12. Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

I *Barnkonventionen blir svensk lag*, SOU 2016:19 lyftes bland annat att socialtjänsten ofta har samtal med barn i samband med utredning och insats men att barnen inte alltid i dessa samtal får tillräcklig information och inte heller en tydlig möjlighet att föra fram sina egna åsikter. Det finns också stora brister i återkopplingen till barnet efter samtalet. I rapporten *Rättighetsbärare eller problembärare?* (Heimer, Näsman och Palme 2017) framkommer att barns röster och beskrivning av sin situation tappats bort på vägen samt att skydd och stöd till barnet kan vara beroende av att barns rätt att komma till tals tillgodoses. Att skydd till barn skulle främjas av att barns rätt till delaktighet tonas ned kan inte bekräftas av undersökningen som tvärtom visar att skydd utan delaktighet riskerar att leda till att barn lämnas ännu mer utsatta och utan röst.

Under 2020 kommer chefsnätverket för barn och unga att ha en workshop tillsammans med barnrättssamordnarna, controller på SLK och stadens barnombudsman för att tillsammans fundera över hur en indikator skulle kunna utformas för att på ett bra sätt följa upp barnets delaktighet i samband med utredningar.

Som ett utvecklingsområde i Stockholms stad har därför barns rätt till delaktighet och inflytande i samband med utredning och insatser bedömts vara ett prioriterat område. Flera utbildningar har genomförts på temat, både stadsövergripande och lokalt på flera stadsdelsförvaltningar. I *Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten* ägnas ett kapitel åt barns rätt till delaktighet i samband med utredning och insats, där barnets rättigheter förtydligas och vad det kan innebära praktiskt för arbetet. En levande diskussion förs idag i olika forum i staden kring fortsatt utveckling och flera stadsdelsförvaltningar har provat olika metoder för att öka barnens inflytande, bland annat genom den så kallade Västernorrlandsmodellen. Modellen syftar till att ta del av barns kunskaper och utifrån det förbättra verksamheten.

Det har framkommit i dialogen med stadsdelsförvaltningarna att återkopplingssamtalen med barnen efter utredning på grund av tidsbrist ofta är svåra för socialsekreterarna att

hinna med. Det innebär att barnen inte alltid får veta direkt från socialtjänsten vad som beslutats, på vilket sätt barnets åsikter har tagits tillvara och barnets bästa har beaktats.

Viewpoint

Viewpoint är en digital tjänst och ett verktyg för att öka barns delaktighet i socialtjänsten. Barn och unga besvarar ett antal frågor om sin hemsituation, fritid, skola, hälsa och kontakten med socialtjänsten. Enkäten skickas ut till barnet/ungdomen via mejl eller sms och kan besvaras via smartphone, platta eller dator. Svaren används sedan som ett underlag i samtalet med barnet/den unge. Svaren kan också tas fram som statistik och ses på förvaltningsövergripande eller stadsövergripande nivå. Viewpoint används idag i flera länder och testas av några kommuner i Sverige under 2019 – 2020. I Stockholms stad deltar Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen, Norrmalm, Skarpnäck och Kungsholmen i piloten. Socialsekreterarna som deltar i piloten i Stockholms stad är positiva till arbetssättet men upplever att de tekniska svårigheterna med Viewpoint är stora, vilket gör det svårt att komma igång. Nästan alla barn och unga som besvarat enkäten så här långt är positivt eller mycket positivt inställda till arbetssättet och vill gärna fortsätta svara på frågor på det sättet.

Artikel 19. Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp

En stor andel av de anmälningar som kommer in till socialtjänsten och de utredningar som genomförs handlar om våld. Det kan handla om att barnet har upplevt våld i hemmet eller själv blivit direkt utsatt – eller båda delarna. Socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna har under 2017 till 2019 haft flera budgetuppdrag som berör detta och som i genomförandet har vävts ihop med barnrättsarbetet. Det gäller bland annat *Trygga barn och unga i Stockholm – stöd och skydd mot våld*, *Stärkt skydd för barn och unga efter polisförhör vid misstanke om att de utsatts för brott* och *Stöd till barn på relationsvåldscentrum*. Mer om det arbetet går att läsa i respektive rapport från uppdragen.

Artikel 24. Barn har rätt till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälso- och sjukvård samt till rehabilitering.

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för placerade barns hälsa och det är av stor vikt att det säkerställs att de får tillgång till hälso- och sjukvård och tandvård. En rutin för uppföljning av familjehemsplacerade barns hälsa utarbetades av medarbetare från stadsdelar och socialförvaltning under hösten 2018. Rutinen började användas av handläggare i januari 2019. I oktober skickades en enkät med frågor om handläggarnas kännedom om rutinen och om hur den följs ut till alla handläggare inom familjehemsvården. Svarsfrekvensen var drygt 60 % och glädjande nog har drygt 80 % av de som svarade kännedom om stadens rutin. Fortsatt arbete återstår för att implementera rutinens olika arbetsmoment inom stadens familjehemsvård. I arbetet med moderniseringen av stadens sociala system så kommer hälsokortet, som alla placerade barn ska ha i sin akt, att digitaliseras.

Artikel 28. Barn har rätt till utbildning.

Huvudansvaret för barns skolgång vilar på utbildningsförvaltningen, men det är angeläget att även socialtjänsten i sina utredningar och insatser tar hänsyn till och främjar barns rätt till utbildning och fungerande skolgång. På samma sätt som när det gäller barn och våld har socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna under 2017 till 2019 haft flera uppdrag i budget som berör barns skolgång och barnrättsarbetet har vävts in i dessa. Uppdraget har skett i samverkan med utbildningsförvaltningen. Särskilt fokus har bland annat riktats mot placerade barn och barn som vistas på skyddat boende. Ett stödmaterial har också tagits fram för samverkan mellan skola och socialtjänst.

Artikel 2. Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

Ensamkommande barn

Ensamkommande barn har identifierats som en grupp som riskerar att särbehandlas negativt både i utredningar och insatser. Bedömningen är att en stor risk finns att denna målgrupps intressen och rättigheter i första hand ses som en kostnadsfråga. Ensamkommande barn och unga har under flera år utgjort den största gruppen aktuella barn och unga inom socialtjänsten som har beslut om heldygnsvård (jourhem/familjehem, HVB eller stödboende). Frågan bevakas därför löpande i chefsnätverket för frågor kring ensamkommande. Inom Stockholms län har också en samverkansplan utarbetats med gemensamma rutiner och arbetssätt när barn försvinner: *Att samverka kring ensamkommande barn som försvinner, rapport 2017:10*. Sedan 2017 har socialförvaltningen ett samarbete med fyra frivilligorganisationer genom ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) för ensamkommande barn och unga som helt eller delvis står, eller riskerar att hamna, utanför samhällets insatser. De flesta ensamkommande barn som söker asyl i Sverige är pojkar, men andelen flickor har ökat och uppgick år 2019 till 29 procent. Gruppen fickor placeras oftare i familjer som är släktingar eller närstående. Ensamkommande flickor riskerar i högre omfattning att bli bortgifta mot sin vilja eller att utnyttjas som hushållsslavar. Enligt studier så har flickor också svårare att integreras i det svenska samhället då de lever mer isolerat. Utmaningen på området är att säkerställa att alla barns och ungas rättigheter oavsett bakgrund

tillgodoses. Det är därför särskilt viktigt även framgent att bevaka att målgruppen ensamkommande barn och unga inte diskrimineras och särbehandlas avseende exempelvis lämpligt boende som ger skydd och social omsorg utgående från barnets ålder, hälsa, behov av vård/stödinsats, utbildning, delaktighet, rätten till sina föräldrar och stöd till ett självständigt vuxenliv efter placering.

Rätten till delaktighet och inflytande för barn med funktionsnedsättning

Att samtala med barn med särskilda svårigheter eller funktionsnedsättningar kan ställa speciella krav på handläggaren vad gäller kunskap, erfarenhet och inlevelseförmåga. Barnet kan behöva erbjudas stöd anpassat till funktionsnedsättning och ålder för att utöva sin rätt till delaktighet. Speciella kommunikationsverktyg kan behövas. I Stockholms stad har det tagits fram ett särskilt informationsmaterial för barn som har fått insats enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade LSS och de lyfts också särskilt i *Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten*.

Barnrättsperspektiv vid insatser för vuxna

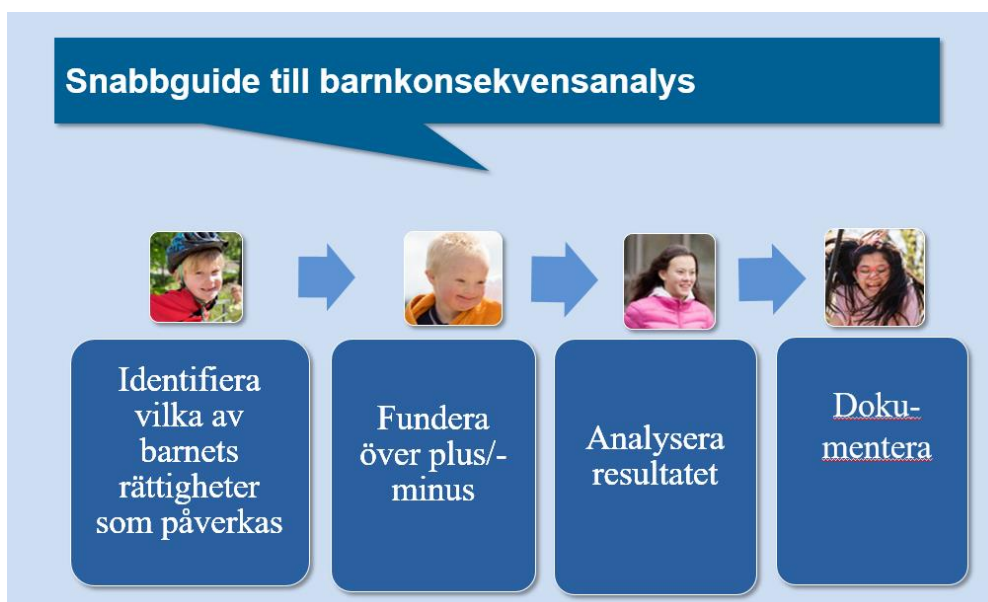
Barns rättigheter gäller även när en förälder eller annan närstående är aktuell hos socialtjänsten eftersom även barnet ibland kan påverkas påtagligt, direkt eller indirekt. Situationer där barnet påverkas i hög grad kan exempelvis vara vid insatser i hemmet eller vid beslut om behandlingsplacering för en vuxen eller vid placering i skyddat boende. Inom de av socialtjänstens enheter som utreder och beviljar stöd till vuxna finns en större ovana vid att göra avvägningar kring barnets bästa och att göra barn delaktiga. Det har därför funnits ett stort behov av stöd i utvecklingsarbetet. Olika utbildningar har erbjudits och barnrättsperspektivet finns nu med som en stående punkt på alla chefsnätverk.

Artikel 3. Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

I allt som socialtjänsten gör finns en skyldighet att särskilt beakta det berörda barnets bästa. Det betyder att beslut och insatser ska analyseras utifrån hur dessa påverkar barnet, positivt och negativt. I socialtjänstären den gällande en vuxen person utgår utredningen och insatsen från den vuxnes behov och åsikter. I de fall där ett barn påverkas direkt eller indirekt behöver ansvarig handläggare göra en särskild analys och bedömning över hur barnet påverkas. Barnchecklistor och barnkonsekvensanalys är då ett sätt att omsätta barnkonventionen i praktisk handling i det dagliga arbetet. En barnkonsekvensanalys innebär att man utreder och dokumenterar vilka konsekvenser ett beslut får för ett barn. Barnkonsekvensanalysen är en del av beslutsunderlaget och det är därför alltid den enhet som fattar ett beslut som också har ansvar för att göra en barnkonsekvensanalys. En barnkonsekvensanalys är inte en utredning av barnets behov av stöd och skydd. Det som ska utredas och bedömas i analysen är hur det beslut som socialtjänsten fattar gällande den vuxne kan komma att påverka barnets rättigheter.

En viktig del av barnrättsuppdraget har varit att tillsammans med stadsdelsförvaltningarnas chefer och medarbetare konkretisera hur en barnkonsekvensanalys ska genomföras i praktiken i just socialtjänstens ärenden. Ett kapitel i *Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten* beskriver vad en

barnkonsekvensanalys ska innehålla och vilka avvägningar som behöver göras. Modellen utgår från barnkonventionen och hänsyn ska tas till alla barnets rättigheter.

Ett särskilt arbetsblad har dessutom tagits fram som kan användas som ett hjälpmedel vid genomförandet av en barnkonsekvensanalys.

En matris har också upprättats för att ge en ökad kännedom och förståelse om de olika verksamhetsområdenas utredningsförfarande. Matrisen har spridits ut till stadsdelarna och beskriver vilket utredningsverktyg som används inom respektive verksamhet och vilka frågeställningar som lyfts fram i samband med ansökan om insatser, kopplat till barnrättsperspektivet.

Inom området ekonomiskt bistånd har ett särskilt stödmaterial tagits fram 2016 som sedan reviderades 2018. Stadsdelsförvaltningarna tog fram lokala implementeringsplaner 2016/2018 och en enkät skickades ut till alla socialsekreterare 2017.

Artikel 12. Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Barnets rätt till information, delaktighet och inflytande gäller även när barnet påverkas av att en förälder eller annan närstående är aktuell hos socialtjänsten. För att socialtjänsten ska kunna tala med barnet när ärendet rör en vuxen krävs emellertid medgivande från både den berörda föräldern samt från eventuell ytterligare vårdnadshavare. Det är även viktigt att iaktta sekretessbestämmelserna.

Om familjen är aktuell inom flera verksamhetsområden bör en intern avstämning göras för att se vilken enhet som är mest lämpad att prata med barnet, utifrån till exempel tidigare kontakter, ansvarsområden med mera. Det är dock alltid den som ansvarar för den insats (till föräldern) som barnet berörs av som också har huvudansvar för att ordna så att barnet får information etc. Många socialsekreterare och biståndshandläggare som

arbetar med vuxna uttrycker idag osäkerhet kring att samtala med barn. I stödmaterialet beskrivs förutsättningar samt tips rörande samtal med barn i individärenden inom vuxen och detta har också berörts i flera olika utbildningar. Fortfarande är det dock ett utvecklingsområde och bra arbetsmodeller behöver fortsätta utformas. Flera stadsdelsförvaltningar är intresserade av *Barns rätt som anhöriga (BRA)* som innehåller samtal med barn som har en förälder som är aktuell för exempelvis missbruk eller psykisk ohälsa. Information har spridits i chefsnätverken och några stadsdelsförvaltningar testat modellen.

Samverkan

Barnfamiljer kan ofta vara aktuella inom flera verksamheter samtidigt inom socialtjänstens olika områden och även inom hälso- och sjukvården. Samverkan har därför fått ett eget kapitel i Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten och har också lyfts in i de utbildningar och workshops som har hållits på temat. Det har särskilt tryckts på vikten av att undersöka om andra kontakter redan finns inom socialtjänsten, elevhälsan eller inom hälso- och sjukvården och att det ofta behöver göras en samplanering. Även Samordnad individuell plan (SIP) har berörts.

Stadsdelsförvaltningarna

Behoven har sett och ser olika ut i stadsdelsförvaltningarna, bland annat beroende på vilka utvecklingsarbeten rörande barnrätt som gjorts tidigare utifrån egna lokala uppdrag. Stadsdelsförvaltningar har därför fått en frihet i att utforma arbetet, så länge mål och syfte uppfylls. Som stöd i arbetet på enhetsnivå har en checklista tagits fram som ska fungera som en del av enheternas egenkontroll och syftar till att kunna följa implementeringen av barnrättsarbetet.

Barnrättssamordnarna i samtliga stadsdelsförvaltningar tog under 2019 fram lokala implementeringsplaner. De flesta har också lämnat in en kort rapport över sitt barnrättsarbete 2019 till socialförvaltningen. Nedanstående lista är exempel på aktiviteter som de lyft i sina rapporter.

Bromma

Barnrättsombud är utsedda i nästan alla arbetsgrupper inom myndighetsutövningen och även flera från utförargrupperna. Alla har fått program, stödmaterial och information om barnkonventionen. Barnrättsombuden är indelade i två grupper, de som arbetar direkt med barn och de som arbetar indirekt med barn (dvs föräldrar). Barnrättsombuden har träffat barnrättsamordnaren fyra gånger per termin, och de får stöd i att hjälpa chefer att driva implementeringsarbetet i arbetsgrupperna. Barnrättsombuden har gjort nulägesanalyser och handlingsplaner för barnrätt tillsammans med sina chefer och kollegor och arbetar nu med att genomföra aktiviteterna i handlingsplanerna. Barnrättsombuden har också gjort studiebesök hos BRIS. Barnrättsombuden har fått löpande information om det pågående barnrättsarbetet i staden för att de i sin tur ska sprida vidare och prata i sina arbetsgrupper.

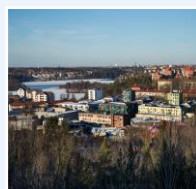
Enskede-Årsta-Vantör

Enhetscheferna har fyllt i den checklista som togs fram av barnrättsamordnarnätverket och uppföljning kommer att ske i april 2020. Regelbundna träffar har genomförts med enheternas barnrättsombud. Material tillhandahålls som de sedan använt på planeringsdagar och gruppmöten. Fokus har varit på att sprida information till föräldrar och barn genom att dela ut broschyren "Barns rättigheter och föräldrar ansvar". En kommunikationsplan för barnrättsarbetet har upprättats tillsammans med kommunikatör. En workshop med fokus samverkan, identifierade brister och behov för arbetet framåt har genomförts med samtliga barnrättsombud. Grundutbildning hålls löpande och erbjuds samtliga i förvaltningen. Barns rättigheter var en viktig del av den temavecka om våld och trygghet som anordnades.

Farsta

Barnrättsamordnaren besökte alla berörda enheters APT/metodforum för att presentera sitt och barnombudens uppdrag och arbetet med implementeringen av barnrättsperspektivet. Barnrättsamordnaren startade också avdelningsövergripande forum för erfarenhetsutbyte för barnombuden (lunchmöten). Avdelningens frukostmöte under hösten 2019 för samtliga medarbetare fokuserade på barnrättsperspektivet och Det gavs en föreläsning av stadens barnombudsman om vad det kommer att innebära att barnkonventionen blir svensk lag. Enkät om barnrättsperspektivet med kunskapsfrågor och frågor om den egna enhetens implementerings- och utvecklingsarbete skickades ut och besvarades under november 2019. Barnombuden arbetade fram tidsplaner för sina respektive enheters fortsatta implementeringsarbete under 2020, med feedback från barnrättsamordnare och enhetens ledningsgrupp.

Hägersten-Liljeholmen

Internkontrollen på barn och unga visar att många samtal med barn genomförs under både utredning och insats. Under förhandsbedömningar har barnenkäter med barns perspektiv, information och nöjdhet börjat användas. Familjevården har infört Viewpoint. Öppenvården använder sig av ett system, ORS/SRS, för systematisk uppföljning där barnen/de unga får skatta både hur de har det i livet och hur nöjda de är med samtalet. Barnrättsperspektivet har förts in i APT-hjulet inom barn och unga och en workshop kring att bedöma barnets bästa har genomförts. Tre barn har intervjuats enligt västernorrlandsmodellen. Andra aktiviteter som genomförts är bland annat en metoddag med fokus på barns delaktighet, kollegiegranskning, utbildning om barnrätt, framtagande av snabbchecklistor och informationsmaterial, implementering av barnkonsekvensanalyser i vuxenämnden där det finns minderåriga barn samt enkäter till medarbetare för att få en överblick av behovet av kompetensutveckling.

Hässelby-Vällingby

En plan har skapats för hur varje berörd verksamhetsgrupp ska få in barnrättsperspektivet i sitt dagliga arbete. Beslut har fattats på varje enhet om hur barns delaktighet ska säkerställas och dokumenteras. Inventering av barnrättsperspektivet har gjorts på chefsnivå. Uppstartsmöte med barnrättsombud och planering för kommande arbete. En föreläsning med Maria Heimer om barns rätt till delaktighet, skydd och stöd har genomförts. Barnrättsperspektivet har förts in som en punkt på ärendedragning/handledningar. En workshop i barnkonsekvensanalys för barnrättsombud har hållits.

Kungsholmen

Egenkontroller med fokus barns delaktighet i utredning och barns rätt till information har genomförts. De egenkontroller som genomfördes 2018 låg till grund för implementeringsplanen. En arbetsgrupp har inrättats med biträdande enhetschefer inom barn och vuxenenheter. Inom familjeenheten har det tagits fram en tjänstekarta över handläggningsprocessen i syfte att synliggöra information som ska ges till barnet och vårdnadshavaren i varje delprocess. Barnkonsekvensanalyser har lyfts i förvaltningens ledningsgrupper och barnrättsperspektivet barnlyfts i strategiska processer. Inventeringar av barnkonsekvensanalyser i utredningar har genomförts.

Norrmalm

Norrmalm har arbetat vidare med "Tillsammans för barnen", ett samverkansprojekt finansierat med projektmedel från Uppdrag psykisk hälsa. Metodutvecklare på familjeenheten och vuxenheten har fungerat som barnrättssamordnare respektive barnombud och drivit projektarbetet. Flödesscheman för handläggning i ärenden som berör båda enheterna har upprättats. Samverkan mellan handläggare vid vuxen/familjeenheten har ökat under året. Mottagningarna har i stor utsträckning gemensamma möten initialt i ärenden som berör båda enheterna. Vuxenheterna lyfter i högre utsträckning frågor om barnens situation och föräldraskapet. Barnkonsekvensanalyser skrivs i beslut som berör barn. Socialtjänsten har gemensamma frukostträffar tre gånger per termin med olika teman, för att lära tillsammans och av varandra. Arbetet med information till barn utvecklas med stöd av broschyrer och personliga brev med info om beslut. Ett öppet forum för barn håller på att utvecklas i samarbete med skolan.

Skarpnäck

Fem stycken "frukostklubbar" har genomförts med olika teman: Barns rätt som anhöriga (BRA), barnkonventionen tillsammans med stadens barnombudsman, Unicef, Myndigheten för delaktighet samt Socialstyrelsens stödmaterial om att samtala med barn. Elva medarbetare har fått utbildning i BRA-samtal och en pilotstudie med BRA-samtal för barn i osäkra boendeförhållanden har inletts. Barnrättsgruppsrepresentanter har utsetts i alla vuxenenheter och åtta träffar har hållits. Under hösten 2019 påbörjades också ett arbete med att testa metoden Stafettpippen. Ytterligare ett projekt som inletts är en studie med NKA och Socialstyrelsen för föräldrar som har en funktionsnedsättning. En barndag för 100 medarbetare inom förskola, skola, socialtjänst, BuP, MVC, BVC, kyrka, polis med flera. har genomförts.

Spånga-Tensta

Samtliga enheter utförde en nulägesanalys och barnrätten integrerades i relevanta mål i nämndens verksamhetsplan. Riktade workshops om barnkonsekvensanalyser genomfördes och fallbeskrivningar har använts från socialförvaltningens utbildning i barnkonsekvensanalyser. Samverkan barn och ungdom och ekonomiskt bistånd har skett med case och olika material för barnkonsekvensanalys. Tittat på Norrmalms material om barnkonsekvensanalys.

Södermalm

Nulägesanalyser i alla processer har gjorts i syfte att kartlägga kunskapsläget rörande barnkonventionen, hur förutsättningarna att arbeta utifrån barnkonventionen såg ut, vilka metoder som används, om samtalsrummen är barnanpassade, om barnkonsekvensanalyser gör med mera. Analysen skapade en överblick över hur barnets rättigheter tillgodoses genom hela processen. En kunskapsfrukost med tema barnrätt genomfördes i september där goda exempel från staden lyftes. Föreläsning med stadens barnombudsman Agneta Widerståhl har också genomförts och under hösten har det hållits workshops med alla medarbetare inom ekonomiskt bistånd, vuxen och barn och unga.

Älvsjö

En arbetsgrupp har bildats som har träffats vid tre tillfällen och bland lyft Socialstyrelsens kunskapsstöd om att prata med barn, intern samordning inom avdelningen, barnkonsekvensanalyser, information från nätverk och enheter. Barnrättsperspektiv har tagits med som en punkt på socialtjänstavdelningens ledningsgrupp, men information och uppdatering av aktuellt läge. Barnrättsperspektiv har inkluderats i verksamhetsplan och avdelningens verksamhetsuppföljningsmall. Brev med information till barn om vårdnadshavares insatser samt kallelse till barn har tagits fram. Alla enheter har använt sig av stadens barnombudsmans checklista.

Östermalm

Chefer och medarbetare har fått information om stadens program och stödmaterialutbildning om konventionen. Förutsättningar har givits för att barnets rättigheter diskuteras och problematiseras på APT och andra centrala forum på arbetsplatsen. Arbete med barnets bästa görs i verksamheterna enligt stödmaterial och enheters övriga metodmaterial. Arbetssätt och rutiner för att inhämta barns synpunkter görs enligt interna rutiner och följs upp genom egenkontroll. Utvärdering pågår av handlingsplanen genom enkät till medarbetare samt inplanerad resultatgenomgång med chefer. Enkäten inventerar samtal med barn, användande av stadens material och checklista, omfattning av barnkonsekvensanalyser, samverkansbehov, kompetensbehov, former för kompetensutveckling samt organisering av information och dokument. Implementeringen av barnrättsarbetet följs upp i tertiär rapport, verksamhetsberättelse, ledningsgrupp och kvalitetsgrupp

Intervjuer med barnrättssamordnare

För att få en tydligare bild av utvecklingen i stadsdelsförvaltningarna har fördjupade frågor ställt till några av barnrättssamordnarna. Frågorna var: Vad ser du för utveckling i arbetet med barnrättsfrågorna i din stadsdelsförvaltning, sett över de senaste två åren? Vad har hänt? Är det någon skillnad i arbetssätten? På vilket sätt tänker du att det har blivit (eller är på väg att bli) skillnad för de barn som möter socialtjänsten, eller som har föräldrar som möter socialtjänsten? Vad finns det för utmaningar lokalt hos er?

Farsta stadsdelsförvaltning

Sami Persson Hentunen

Före 2019 var det upp till varje enhet att planera utvecklingsarbetet kring barnrättsperspektivet, vilket resulterade i en stor spridning av vilka som var inblandade i arbetet, vad man fokuserade på och vad man faktiskt utförde. Efter 2019 har barnrättsarbetet lyfts upp på avdelningsövergripande nivå och enheterna har trappat upp sitt utvecklingsarbete på ett mer strukturerat och systematiskt sätt. Under 2019 förväntades varje enhet ta fram en egen tidsplan för hur den fortsatta implementeringen ska se ut på enheten i relation till avdelningens implementeringsplan som baseras på de tre fokusområdena i socialförvaltningens stödmaterial (barnets rätt till delaktighet, att beakta barnets bästa och samverkan). Barnrättssamordnare har granskat och gett feedback och enheterna följer upp med hjälp av en lokal indikator på avdelningsnivå. På enhetsnivå är det barnombuden som genomför utveckling och implementering utifrån tidsplanen tillsammans med chefer och kollegor. Barnombuden på de olika enheterna träffas även regelbundet för erfarenhetsutbyte. Den allmänna uppfattningen är att barnrättsperspektivet blivit en mer naturlig del av det ordinarie arbetet, att chefer och medarbetares kompetens i frågan ökat samt att den tidigare frekvent förekommande frågan ”varför?” nu bytts ut till ”hur?”.

Samtliga enheter nu inställda på att de på olika sätt behöver säkerställa barnets rätt till delaktighet. Enheter som arbetar med barn börjat dela ut olika former av informationsmaterial riktat till barn och de som arbetar med vuxna börjat dela ut information om hur kontakten påverkar barn etc. Enheterna arbetar med att komplettera befintligt informationsmaterial med andra former av material som efterfrågas, t.ex. processkarta med bilder om kontakt med familjebehandlare, tillägg i folder om bostadslöshet om hur barn kan påverkas och vilket stöd som finns etc. Enheten för barn och unga i samarbete med familjestödsenheten har en projektgrupp som ser över hur barns delaktighet säkerställs genom hela processen.

Barnkonsekvensanalyser görs inför alltför olika former av beslut på de olika enheterna, vilket i högre grad säkerställer att barns rättigheter uppfylls av besluten om bistånd/insatser. Relevanta barnchecklistor håller på att tas fram för att säkerställa barns rättigheter i andra typer av arbetssituationer och arbetsmoment, t.ex. under ärendedragningar på beställarenhet för funktionsnedsättning. Enheterna har börjat förbereda sig för att under 2020 upprätta rutiner med varandra kring den interna samverkan på avdelningen utifrån barnrättsperspektivet. När medarbetare på olika

enheter som samma familj har kontakt med kan samordna sig blir det även lättare att bestämma vem som t.ex. har samtal med barn.

Utmaningar som kvarstår är:

- Förvaltningens reception är i dagsläget inte anpassad för barn och unga och enbart tre av elva besöksrum har anpassningar. Förvaltningen kan under de nästkommande åren inte avsätta resurser för att vid behov göra nödvändiga förändringar.
- Förebygga/hantera akuta situationer där barn används som tolkar.
- Säkerställa att vuxenhandläggare för ett barns vårdshavare bjuds in till/får information om barnets SIP-möte och vice versa.
- Efterfrågan av att arbeta fram samverkansrutiner med myndigheter som hela staden skulle behöva övergripande samverkansrutiner med, t.ex. olika verksamhetsområden som tillhör Region Stockholm, Arbetsförmedlingen, Polisen etc.

Ovanstående punkter skulle behöva lyftas på högre nivå i staden för diskussion och eventuellt beslut.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Aleksandra Janusik

Hässelby-Vällingby har aktivt jobbat med implementeringen av barnrättsperspektivet både genom att synliggöra barnets roll i myndighetshandläggning men även genom att börja uppmärksamma barn som rättighetsbärare. Enheter som främst jobbar med vuxenärenden har genomfört störst utveckling då de i beslut som rör barn direkt/indirekt arbetar med barnkonsekvensanalyser samt att handläggare har med hjälp av

checklistor fått verktyg i hur man pratar med den vuxne om föräldraskap för att synliggöra barnets roll i den vuxnes problematik. Den största praktiska skillnaden för barn i vår stadsdel är att vi systematiskt jobbar för att prata med fler barn. Utmaningen i dagsläget är att barn görs delaktiga i olika utsträckning beroende på handläggares kompetens, tolkningsföretärdade och tid/resurs. Vi skulle behöva säkerhetsställa barns delaktighet ytterligare och uppnå en samsyn i vad som gör ett barn delaktigt. Detta gäller i synnerhet barn i utsatta situationer: som utsatts för eller bevittnat våld, barn i vårdnadstvister och barn som är omhändertagna av socialtjänsten.

Den största utmaningen lokalt hos oss har varit utformningen av barnrättssamordnarrollen samt vart uppdraget ska ligga rent organisatoriskt utifrån den nya omorganiseringen. Utmaningen till hösten är att tydliggöra uppdraget genom att internalisera barnrätten i verksamheten på en strategisk nivå men att behålla vissa operativa funktioner som konsultativt stöd till barnrättsrepresentanterna på varje enhet. Det finns även ett behov av att chefer stöttar barnrättsrepresentanterna och följer upp de implementeringsplaner som genomförts. Det skulle även vara önskvärt att få tydligare mål från ledningen kring hur barnrätten ska stärkas och hur vi systematiskt kan följa upp dessa resultat för att på så sätt utveckla vårt barnrättsliga arbete. Jag ser även behovet av att nätverksmöten för stadens barnrättssamordnare fortsätter för att systematiskt bygga på kunskap- och erfarenhetsutbyte samt tillsammans utveckla det fortsatta barnrättsarbetet.

I dagsläget barnrättssamordnar uppdraget utformat på olika sätt i stadsdelarna vad gäller omfattning av uppdraget och vilka enheter som ingår i arbetet samt vilken organisatorisk nivå uppdraget ligger på. Det skulle vara önskvärt att få tydligare riktlinjer från staden för hur alla stadsdelar ska enhetligt jobba för att uppnå ett likvärdigt och kvalitetssäkrat barnrättsarbete i staden, i synnerhet för att säkerställa barns lika rätt till rättigheter oberoende vilken stadsdel man är folkbokförd i.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Kajsa Schyberg

Socialtjänsten har sedan länge arbetat med barnets bästa som utgångspunkt men kunskapen och arbetssätten har vässats. Den största skillnaden gäller våra verksamheter som arbetar med vuxna som har barn. Men även hos verksamheter som arbetar direkt med barn där medvetenheten om barns rätt till information, delaktighet och återkoppling har stärkts. Medarbetarna har visat stort intresse och engagemang för barns rättigheter.

Överlag märks ett större fokus då socialtjänstens myndighetsutövning sedan 2017 är organiserad utifrån ett familjeorienterat arbetssätt. I checklistor, forum, rutiner, projekt ingår att beakta barnrättsperspektivet. Gemensamma frukostklubbar, workshops, en barndag och goda exempel-frukostar har hållits under hela året 2019 och även hösten 2018 för att ge ökad kunskap i barnkonventionen, ge möjlighet att se det ur olika perspektiv, kunskap i olika metoder och möjlighet att reflektera och utveckla samverkan.

Alla enheter inom avdelningen som har vuxenhandläggning har utsett en barnrättsambassadör. Dessa har i sin tur deltagit i avdelningens barnrättsworkshopar som har utbildat i att göra barnkonsekvensanalyser för att sedan sprida denna kunskap vidare i sina verksamheter. Flera medarbetare har genomgått utbildning i BRA-samtal - Barns rätt som anhöriga och Föra barn på tal. Goda exempel - frukostar med tema Signs of safety har hållits där socialsekreterare inom barn och unga har delat med sig av goda exempel. Fokus har under året legat på hur vi ökar barns delaktighet och hur vi samverkar mellan mottagning, utredning och öppenvård.

Utifrån Signs of safety och *Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten* har ett arbetsverktyg tagits fram av medarbetarrepresentanter från mottagning, utredning och öppenvård. Verktöget kallas Stafettpinnen och har testats hösten 2019. Verktöget syftar till att bättre kunna följa den ursprungliga oron i ett ärende, ha gemensamma verktyg och prova verktyg för att stärka barnrättsperspektivet. Socialtjänsten har tagit fram ett arbetssätt och en rutin för intern samverkan - en så kallad Intern Individuell Plan med ett tydligt barnrättsperspektiv.

Förhoppningen är att medarbetarnas ökade kunskaper om barns rättigheter och tillgång till arbetssätt och material ska komma barnen till gagn. En ökad möjlighet att genomföra implementeringsarbetet och hålla det levande stärks av att det finns en kontinuitet hos medarbetare och chefer samt tillräckliga resurser.

För att vi ska fortsätta komma vidare i barnrättsarbetet behövs att nätverket med stadens barnrättssamordnare fortsätter på samma sätt med regelbundna träffar och stöd från socialförvaltningen och att utbildning om barns rättigheter också ges till nyblivna chefer, framförallt till de som arbetsleder medarbetarna.

Externt intresse för uppdraget

Flera andra kommuner har visat intresse för Stockholms stads arbete med barnrättsperspektiv. *Stödmaterial för barnrättsperspektiv inom socialtjänsten* har efterfrågats och spritts över landet och föreläsningar, workshops och informationsmöten har hållits för andra kommuner. Stockholms stad har även delat med sig av de framtagna broschyrerna om barns rättigheter. En föreläsning har hållits för Sveriges kommuner och regioners (SKR) nätverk för barn och unga och en kortare föredragning har gjorts för Socialstyrelsen. Stockholms stad har också föreläst i det webbseminarium som SKR anordnade i januari 2020 med rubriken Barnkonventionen som lag. Stockholms stad har också träffat E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen för att bland annat informera om arbetet med Viewpoint.

Måluppfyllelse

Uppdragsmål

Ett stödmaterial har tagits fram som konkretiserar hur socialtjänstens verksamheter i praktiken behöver arbeta för att barns rättigheter ska säkerställas.

Barnrättsperspektivet har lyfts och förtydligats i samtliga riktlinjer för socialtjänstens myndighetsutövning i samband med revideringar. En gemensam grundtext har tagits fram som sedan byggs på och utvecklas utifrån de olika förutsättningarna, uppdragen och lagstiftning inom respektive verksamhet.

Kompetensutveckling har erbjudits i form av utbildningar och föreläsningar för chefer, biträdande chefer, socialsekreterare och biståndshandläggare och barns rättigheter har lagts till som en obligatorisk del i alla introduktionsutbildningar för nyanställda socialsekreterare och biståndshandläggare.

En organisation för barnrättsarbetet har skapats och stadsdelsförvaltningarna har gjort delaktiga i arbetet både genom chefsnätverk och barnrättssamordnarnätverk.

Effektmål

Enligt de uppföljningar som gjorts i form av rapporter från barnrättssamordnarna samt i samtal med chefsnätverken arbetar stadsdelsförvaltningarnas verksamheter idag aktivt med barnrättsfrågan och kunskaperna och medvetenheten om barns rättigheter har ökat.

Kunskaperna beskrivs också ha ökat när det gäller att barnperspektivet ska beaktas i alla ärenden, beslut och uppdrag inom socialtjänsten, även om det uppfattas behövas fortsatt övning och utbildning innan målet fullt ut har uppnåtts. Det gäller även att barn ska ges

förutsättningar att uttrycka och få sina åsikter respekterade. Inom barn och unga testas nya metoder, bland annat Viewpoint, för att vässa arbetet ytterligare och det har lyfts att barns rätt till återkoppling ibland är svår att genomföra på grund av tidsbrist. Inom de enheter som arbetar med vuxna är arbetet med barns rätt till delaktighet fortfarande i sin linda och mycket återstår ännu. I fråga om att barns rätt till likabehandling och skydd mot diskriminering ska säkerställas kan ytterligare uppföljning behöva göras.

Barns och vuxnas kunskap om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken förväntas förbättras genom de olika informationsmaterial och metoder som tagits fram både stadsövergripande och lokalt på stadsdelsförvaltningarna.

Flera uppdrag har genomförts och pågår för att barn ska vara trygga och skyddas mot psykiskt och fysiskt våld. Eftersom problemet är stort och kräver omfattande åtgärder kommer fortsatt långsiktigt fokus på frågan att behövas för att målet ska kunna uppnås.

Fortsatt arbete framåt och uppföljning

För att säkra fortsatt utveckling av barnrättsarbetet och att Stockholms stad uppfyller barnkonventionen behövs fortsatt stöd genom socialförvaltningens chefsnätverk och nätverket för barnrättsamordnare. Fortsatt kompetensutveckling är också en förutsättning, främst genom att de utbildningar och workshops som har genomförts löpande de senaste åren även kommer att fortsätta erbjudas framgent. Det finns också ett önskemål från stadsdelsförvaltningarna att en konferens ska anordnas hösten 2020, liknande uppstartskonferensen, men med temat: Barnkonventionen blev lag – vad har hänt sedan dess?

En förhoppning är att mer stöd och vägledningar från Socialstyrelsen och nationella Barnombudsmannen kommer att erbjudas, nu när lagen om barnkonventionen trätt i kraft.

Även fortsättningsvis kommer årliga rapporter från stadens barnrättsamordnare och återkoppling från chefsnätverken att inhämtas. Om en indikator om barns delaktighet och inflytande inom enheterna för barn och unga tas fram och införs kan detta ytterligare förbättra uppföljningen.

EXEMPEL PÅ MATERIAL OCH LITTERATUR SOM ANVÄNTS I UPPDRAGET

- Att intervjua barn – vägledning för socialsekreterare. Stiftelsen Allmänna barnhuset 2010.
- Att samtala med barn. Socialstyrelsen 2018.
- Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14 (2013) om Barnets rätt att få sitt bästa sätt i främsta rummet.
- Bedöma barns mognad för delaktighet. Socialstyrelsen 2015.
- Child protection through an abuse-focused lens, Hanna Linell 2017.
- Från nyhet till vardagsnytta. Statens folkhälsoinstitut 2007.
- Kollpåsoc.se
- Lyssna på oss! Handikappförbunden 2012.
- Opratat.se
- Rättighetsbärare eller problembärare. Maria Heimer, Elisabet Näsman och Joakim Palme 2017
- Unga Direkt – en metod för att lyssna till barn, BO
- Uppnå kvalitet i beslut som rör barn och unga. BO

